

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

8. prosinca 1987.(*)

„Briselska konvencija – Pojam litispendencije”

U predmetu C-144/86,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od strane Suda, koji je uputio Corte suprema di cassazione (Visoki kasacijski sud u Rimu, Italija) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Gubisch Maschinenfabrik KG, sa sjedištem u Flensburgu, s jedne strane

i

Giulija Palumba, s prebivalištem u Rimu, s druge strane,

o tumačenju članka 21. Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 304, str. 77.),

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: O. Due i G. C. Rodriguez Iglesias (predsjednici vijeća), T. Koopmans, K. Bahlmann i C. Kakouris, suci,

nezavisni odvjetnik: G. F. Mancini,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za društvo Gubisch Maschinenfabrik KG, E. Meissner, u pisanom dijelu postupka,
- za vladu Savezne Republike Njemačke, C. Böhmer, u pisanom dijelu postupka,
- za vladu Talijanske Republike, O. Fiumara, u pisanom dijelu postupka,
- za Komisiju Europskih zajednica, G. Berardis, u pisanom i usmenom dijelu postupka,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu i nakon usmenog postupka održanog 19. ožujka 1987.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. lipnja 1987.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 9. siječnja 1986., koje je tajništvo Suda zaprimilo 12. lipnja 1986., Corte suprema di cassazione (Visoki kasacijski sud) uputio je Sudu zahtjev za prethodnu odluku na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od strane Suda (u daljnjem tekstu: Konvencija) koji se tiče tumačenja članka 21. Konvencije.
- 2 Zahtjev je postavljen u okviru spora između društva Gubisch Maschinenfabrik KG (u daljnjem tekstu: Gubisch) sa sjedištem u Flensburgu (Savezna Republika Njemačka) i G. Palumba, s prebivalištem u Rimu, koji se odnosi na valjanost kupoprodajnog ugovora. Protiv društva Gubisch G. Palumbo je pred Tribunale di Roma (Okružni sud u Rimu) pokrenuo postupak radi utvrđenja da ugovor ne proizvodi učinak, budući da je on svoju ponudu povukao prije nego što je ugovor stigao društvu Gubisch na prihvaćanje. Tužitelj je podredno ustvrdio da ugovor treba poništiti zbog nepostojanja pristanka ili, također podredno, zbog toga što društvo Gubisch nije poštovalo rok dostave.
- 3 Društvo Gubisch prigovorilo je da u skladu s člankom 21. Konvencije, Tribunale di Roma (Okružni sud u Rimu) nije nadležan, zbog toga što je to društvo već prethodno pokrenulo postupak pred Landgerichtom Flensburg (Okružni sud u Flensburgu) radi izvršenja ugovorne obveze G. Palumba, odnosno plaćanja za kupljeni stroj.
- 4 Nakon što je Tribunale di Roma (Okružni sud u Rimu) odbacio prigovor o litispendenciji koji se temeljio na članku 21. Konvencije, društvo Gubisch podnijelo je tužbu pred Corte suprema di cassazione (Visoki kasacijski sud), koji je prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Ulazi li u područje primjene pojma litispendencije u skladu s člankom 21. Briselske konvencije od 27. rujna 1968. slučaj u kojem, u odnosu na isti ugovor, jedna stranka pokrene postupak pred sudom u jednoj državi ugovornici radi utvrđenja da taj ugovor ne proizvodi učinak (ili u svakom slučaju, radi njegova poništenja), a druga stranka pokrene postupak pred sudovima druge države ugovornice radi izvršenja tog ugovora?”
- 5 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju ili razmatraju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.
- 6 Kako bi se odgovorilo na pitanje prije svega valja utvrditi moraju li se pojmovi upotrijebljeni u članku 21. Konvencije u svrhu opisivanja okolnosti koje čine uvjete za litispendenciju (izraz koji se spominje samo u naslovu odjeljka 8. glave II.) tumačiti neovisno ili ih treba promatrati kao upućivanje na nacionalno pravo jedne ili druge države o kojima je riječ.

- 7 U tom pogledu, kao što je Sud već zaključio u presudi od 6. listopada 1976. (Tessili, C-12/76, Zb., str. 1473.), nijedna od tih dviju mogućnosti ne isključuje drugu, jer je ispravan odabir moguć samo u odnosu na svaku pojedinu odredbu Konvencije, želi li se osigurati njezin puni učinak s obzirom na ciljeve članka 220. Ugovora o EEZ-u.
- 8 U tom kontekstu valja podsjetiti da se u skladu s preambulom Konvencije, u kojoj je dijelom preuzet tekst spomenutog članka 220., Konvencijom posebno želi olakšati priznavanje i izvršenje sudskih odluka te u Zajednici osnažiti pravnu zaštitu osoba koje u njoj imaju poslovni nastan. Članak 21., zajedno s člankom 22., koji se tiče povezanih postupaka, nalazi se u odjeljku 8. glave II. Konvencije. Tim odjeljkom nastoji se, u interesu dobra sudovanja u Zajednici, spriječiti odvijanje usporednih postupaka pred sudovima različitih država ugovornica Konvencije te izbjeći donošenje neujednačenih odluka koje bi mogle proizaći iz toga. Stoga je svrha tih pravila onemogućiti, u najvećoj mogućoj mjeri i od samog početka, nastanak situacije kao što je ona iz članka 27. stavka 3., odnosno nepriznavanja sudske odluke zbog njezine proturječnosti sudskoj odluci donesenoj u sporu između istih stranaka u državi u kojoj se priznavanje traži.
- 9 Osim toga, u presudi od 30. studenoga 1976. (De Wolf, C-42/76, Zb., str. 1759.) Sud je priznao važnost navedenih ciljeva Konvencije čak i izvan uskog područja litispendinge, smatrajući da to ne bi bilo usklađeno sa smislom članka 26. i sljedećih članaka o priznavanju sudskih odluka kada bi se dopustilo podnošenje tužbe o istom predmetu i između istih stranaka ako je sud neke druge države ugovornice već donio sudsku odluku o toj tužbi.
- 10 Nadalje, valja napomenuti da pojam litispendinge nije isti u pravnim sustavima svih država ugovornica i, kao što je Sud već zaključio u presudi od 7. lipnja 1984. (Zeiger, C-129/83, Zb., str. 2397.), do zajedničkog pojma litispendinge ne može se doći približavanjem različitih mjerodavnih odredaba nacionalnog prava.
- 11 Imajući u vidu gore spomenute ciljeve Konvencije i činjenicu da se člankom 21., umjesto da se upućuje na pojam litispendinge kakav je upotrijebljen u različitim nacionalnim pravnim sustavima država ugovornica, predviđa nekoliko materijalnih uvjeta kao elemenata njegove definicije, treba zaključiti da pojmove upotrijebljene u članku 21., u svrhu utvrđivanja nastanka situacije litispendinge treba tumačiti neovisno.
- 12 Taj zaključak nije proturječan gore navedenoj presudi od 7. lipnja 1984., u kojoj je Sud naglasio da se pitanje trenutka od kojeg se smatra da je pred nekim sudom pokrenut postupak u smislu članka 21. Konvencije mora procijeniti i razriješiti, u slučaju svakog suda, u skladu s pravilima nacionalnog prava. Naime, to je razmatranje bilo utemeljeno na tome da u tom članku nema naznaka o prirodi mjerodavnih postupovnih formalnosti, jer Konvencija nema za cilj ujednačiti te formalnosti, koje su usko povezane s postupovnim sustavima različitih država članica. Dakle, njime se ne bi moglo prejudicirati tumačenje materijalnog sadržaja uvjeta litispendinge propisanih člankom 21.
- 13 Stoga pitanje je li postupovna situacija o kojoj je riječ u ovom predmetu obuhvaćena člankom 21. treba razmotriti s obzirom na gore navedene ciljeve i u svrhu osiguravanja usklađenosti između članka 21. i članka 27. stavka 3. Važna su obilježja

te situacije sljedeća: nakon što je jedna stranka pokrenula postupak pred prvostupanjskim sudom radi izvršenja obveze utvrđene međunarodnim kupoprodajnim ugovorom, druga je stranka u drugoj državi ugovornici pokrenula protiv te stranke postupak radi utvrđenja ništetnosti ili raskida ugovora.

- 14 U tom pogledu, valja primijetiti prije svega da se na temelju teksta članka 21. ta odredba primjenjuje kada se dva sudska postupka vode između istih stranaka i uključuju isti razlog i predmet spora te da se njome ne utvrđuju nikakvi daljnji uvjeti. Iako u njemačkoj inačici članka 21. nema izričite razlike između pojmova „predmet” [neslužbeni prijevod] i „razlog” [neslužbeni prijevod], on se mora protumačiti na isti način kao i u drugim jezičnim inačicama, a u svima njima ta razlika postoji.
- 15 U postupovnoj situaciji koja je povod za upućivanje prethodnog pitanja Sudu, iste stranke uključene su u različitim državama ugovornicama u dva sudska postupka utemeljena na istom „razlogu”, a to je isti ugovorni odnos. Stoga se postavlja pitanje imaju li ta dva sudska postupka isti „predmet” ako se prvim traži izvršenje ugovora, a drugim utvrđenje ništetnosti ili raskida ugovora.
- 16 U slučaju kao što je ovaj, koji uključuje međunarodnu kupoprodaju pokretne materijalne imovine, očigledno je da se postupkom radi izvršenja ugovora želi postići učinak ugovora, dok se postupkom radi utvrđenja ništetnosti ili raskida ugovora taj ugovor pak želi lišiti učinka. Stoga u središtu oba ta postupka leži pitanje je li taj ugovor obvezujući. Ako je postupak radi utvrđenja ništetnosti ili raskida ugovora pokrenut naknadno, čak ga se jednostavno može smatrati sredstvima obrane protiv prvog postupka, koji je pokrenut u obliku neovisnog postupka pred sudom u drugoj državi ugovornici.
- 17 U tim postupovnim okolnostima treba zaključiti da ta dva postupka imaju isti predmet, jer se potonji pojam ne može ograničiti na formalnu identičnost ta dva zahtjeva.
- 18 Naime, u okolnostima kao što su ove, kada o pitanjima koja se tiču jednog te istog međunarodnog kupoprodajnog ugovora ne bi odlučivao samo sud pred kojim se vodi postupak radi izvršenja ugovora i pred kojim je prvo pokrenut postupak, postojala bi vjerojatnost da sudska odluka u korist tužitelja koji traži izvršenje ugovora, ne bi bila priznata na temelju članka 27. stavka 3. i to unatoč tome što eventualna obrana koju iznese tuženik koji tvrdi da ugovor nije obvezujući, nije prihvaćena. Naime, nema dvojbe o tome da sudska odluka kojom se nalaže izvršenje ugovora donesena u jednoj državi ugovornici ne bi u državi u kojoj se traži priznavanje bila priznata ako je sud te države već donio sudska odluku o utvrđenju ništetnosti ili raskida ugovora. Takav ishod, kojim bi se učinci obiju sudskih odluka ograničili na državno područje dotične države, bio bi protivan ciljevima Konvencije čija je svrha osnažiti pravnu zaštitu na cijelom području Zajednice i u svim državama ugovornicama olakšati priznavanje sudskih odluka koje su donesene u jednoj od tih država.
- 19 Stoga na pitanje nacionalnog suda valja odgovoriti da pojam litispendencije iz članka 21. Konvencije od 27. rujna 1968. obuhvaća slučaj u kojem je jedna stranka pokrenula postupak pred sudom u jednoj državi ugovornici radi utvrđenja ništetnosti ili raskida međunarodnog kupoprodajnog ugovora, dok se postupak druge stranke radi izvršenja istog tog ugovora već vodi pred sudom druge države ugovornice.

Troškovi

- 20 Troškovi vlade Savezne Republike Njemačke, vlade Talijanske Republike i Komisije Europskih zajednica koje su podnijele očitovanja Sudu ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD (šesto vijeće),

odlučujući o pitanju koje mu je Corte suprema di cassazione (Visoki kasacijski sud) uputio rješenjem od 9. siječnja 1986., odlučuje:

Pojam litispendencije iz članka 21. Konvencije od 27. rujna 1968. obuhvaća slučaj u kojem je jedna stranka pokrenula postupak pred sudom u jednoj državi ugovornici radi utvrđenja ništetnosti ili raskida međunarodnog kupoprodajnog ugovora, dok se postupak druge stranke radi izvršenja istog tog ugovora već vodi pred sudom druge države ugovornice.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 8. prosinca 1987.

[Potpisi]

* Jezik postupka: talijanski